

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 8/04/2019

VII.505.8.2019.ST

Pan Witold Kołodziejski
Przewodniczący Krajowej Rady
Radiofonii i Telewizji

Wielce Szanowny Panie Przewodniczący,

Rada Języka Polskiego działając na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 1999 r. Nr 90, poz. 999 ze zm.) przedstawiła Sejmowi „Sprawozdanie o stanie ochrony języka polskiego za lata 2016-2017” (druk sejmowy nr 3324). Celem tego sprawozdania było zbadanie, czy emitowane przez nadawcę publicznego, w tym przypadku Telewizję Polską S. A. tzw. paski informacyjne dotyczące najważniejszych wydarzeń politycznych lat 2016-2017 były zgodne z art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o języku polskim. Chodziło więc o zbadanie czy Telewizja Polska S. A. w zakresie objętym badaniem stwarza warunki do właściwego rozwoju języka jako narzędzia międzyludzkiej komunikacji. W świetle wyników tego badania „zdecydowana większość pasków emitowanych w <<Wiadomościach>> TVP S. A., zapowiadających materiały o najważniejszych wydarzeniach politycznych lat 2016-17 w Polsce, została

skonstruowana najprawdopodobniej z myślą o wpływaniu na opinię odbiorcy komunikatu, a nie z myślą o dostarczeniu mu obiektywnego powiadomienia o danym zdarzeniu.”

Według Rady Języka Polskiego praktyka polegająca na dostarczaniu społeczeństwu nierzetelnego, nieobiektywnego przekazu, w którym trudno odróżnić informację od komentarza, sprawia, że należy uznać, iż osoby odpowiedzialne za treść pasków emitowanych w „Wiadomościach” TVP1 mogły nie wypełnić obowiązku nałożonego przez ustawodawcę, a polegającego na dostarczaniu obywatelom rzetelnej informacji.

W zakresie objętym badaniem – jak stwierdza Rada Języka Polskiego – język polski nie jest traktowany jako dobro społeczne, lecz jako instrument w walce politycznej służący jednemu z podmiotów politycznych w celu kreacji własnej wizji świata i narzucania jej obywatelom. Rada wskazuje, że „w wielu tekstach analizowanych pasków realizowane są nieetyczne zabiegi językowe, takie jak etykietowanie, stygmatyzacja, stereotypizacja, korzystane dla nadawcy operacje na znaczeniu słów, ich nacechowaniu lub ich kształcie modalnym.”

Treść sprawozdania Rady Języka Polskiego wskazuje na to, że w zbadanym obszarze telewizja publiczna działa z naruszeniem art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2019 r. poz. 361). Przepis ten stanowi, że publiczna telewizja realizuje misję publiczną oferując całemu społeczeństwu i poszczególnym jego częściom programy cechujące się pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością. Ze sprawozdania – jak już wskazano powyżej – w sposób jednoznaczny wynika, że w zbadanym zakresie telewizja oferuje społeczeństwu przekaz nierzetelny i nieobiektywny.

Powyższe ustalenia Rady Języka Polskiego oznaczają także, że w zakresie objętym badaniem dziennikarze telewizji publicznej nie realizują ciążącego na nich zadania opisanego w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914 ze zm.) polegającego na służbie społeczeństwu i państwu. W ramach tego zadania dziennikarz ma obowiązek działania zgodnie z etyką zawodową i zasadami współżycia społecznego, w granicach określonych przepisami prawa. Dziennikarz ma więc obowiązek zachować szczególną staranność i rzetelność przy zbieraniu i wykorzystaniu materiałów prasowych (art. 12 ust. 1 pkt 1 Prawa prasowego). Jednak, jeśli – tak jak twierdzi Rada Języka Polskiego w swoim sprawozdaniu – dziennikarze w zakresie objętym badaniem, dostarczają społeczeństwu przekaz nieobiektywny i nierzetelny, to naruszają obowiązki wynikające ze wskazanych przepisów Prawa prasowego.

Dodać do tego trzeba, że telewizja publiczna jest finansowana m. in. z dochodów z daniny publicznej jaką jest opłata abonamentowa. Opłatę tę pobiera się (art. 1 ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych- Dz. U. z 2014r. poz. 1204 ze zm.) w celu realizacji misji publicznej, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji. Opłata ta powinna więc służyć zapewnieniu oferty programowej cechującej się pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością. Sprawozdanie Rady Języka Polskiego zdaje się wskazywać, że danina publiczna jest jednak wykorzystywana niezgodnie ze swoim przeznaczeniem.

W związku z powyższym, mając na uwadze, że zgodnie z art. 213 ust. 1 Konstytucji RP Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji (a ów interes publiczny z pewnością obejmuje przekazywanie przez publiczną telewizję społeczeństwu programów cechujących

się pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością), działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179) zwracam się do Pana Przewodniczącego o ustosunkowanie się do sprawozdania Rady Języka Polskiego w kontekście powołanych powyżej obowiązków ustawowych telewizji publicznej i jej dziennikarzy.

Z wyrazami szacunku,

Adam Bodnar